

ГЛОБАЛЕН СОВЕТ ЗА ОДРЖЛИВ ТУРИЗАМ (ГСОТ)

Критериуми на Глобалниот совет за одржлив туризам

ВЕРЗИЈА 1, 1 НОЕМВРИ 2013

И

Сугерирани индикатори за успешност

ВЕРЗИЈА 1, 10 ДЕКЕМВРИ 2013

ЗА

Дестинации

Преамбула

Одржливиот туризам е во подем: потрошувачките барања растат, добавувачите во туристичката индустрија развиваат нови зелени програми, а владите како и меѓународните агенции создаваат нови политики за да ги охрабрат одржливите практики во туризмот. Но, што всушност значи „одржлив туризам“? Како може да се измери и да се претстави веродостојно за да се изгради доверба кај потрошувачите, да се промовира просперитет на бизнисот, да се поттикнат придобивките за заедницата и да се води борба против лажните пласирања на одржливи туристички практики?

Критериумите на Глобалниот совет за одржлив туризам (ГСОТ) се создадени во обид да се постигне заедничко разбирање за одржливите дестинации. Тие го претставуваат минимумот кон кој треба да се стреми секоја организација за туристички менаџмент кога ја зема предвид одржливоста во своите практики. За да се задоволи дефиницијата за одржлив туризам, дестинациите мора да заземат интердисциплинарен, холистички и интегративен пристап кој вклучува четири главни цели: (i) да се демонстрира одржливо управување со дестинацијата, (ii) да се максимизираат социјалните и економските придобивки за локалната заедница, а да се минимизираат негативните влијанија, (iii) да се максимизираат придобивките за заедниците, посетителите и културното наследство, а да се минимизираат негативните ефекти и (iv) да се максимизираат придобивките за животната средина, а да се минимизираат негативните влијанија. Критериумите на ГСОТ се дизајнирани на начин на кој можат да се користат за сите типови и големини на дестинации.

Критериумите на ГСОТ делумно се создадени од туристичката заедница како одговор на глобалните предизвици од Целите за милениумски развој на Обединетите Нации. Ублажувањето на сиромаштијата, родовата еднаквост и одржливоста на животната средина

(вклучувајќи ги и климатските промени), се главните меѓусекторски прашања што се разработени во Критериумите на ГСОТ.

Критериумите и индикаторите на ГСОТ се развиени врз основа на веќе признаени критериуми и пристапи, вклучувајќи ги: индикаторите за ниво на дестинација на Светската Туристичка Организација на Обединетите Нации (СТООН), Критериумите на ГСОТ за хотели и тур-оператори и други широко-прифатени принципи, упатства, критериуми за сертификација и индикатори. Тие ги одразуваат стандардите, индикаторите, критериумите и најдобрите практики за сертификација на одржливиот туризам од различни културни и геополитички контексти од разни делови на светот. Потенцијалните индикатори се проверени во однос на нивната релевантност и практичност, како и нивната применливост за широк опсег на типови на дестинации.

Критериумите на ГСОТ се администрираат од страна на Глобалниот совет за одржлив туризам. Некои од очекуваните примени на критериумите од страна на организациите за менаџмент на туризмот, се:

- Служат како основни насоки за дестинациите кои сакаат да станат поодржливи
- Им помогнат на потрошувачите да идентификуваат вистински дестинации за одржлив туризам
- Служат како заеднички именител за медиумите во препознавање на дестинациите и да ја информираат јавноста за нивните напори за одржливост
- Помагаат на програмите за сертификација и на другите доброволни програми на ниво на дестинации да се осигури дека нивните стандарди ја исполнуваат широко-прифатената основа
- Им нудат на владините, невладините и програмите од приватниот сектор почетна точка за развој на услови за одржлив туризам
- Служат како основни насоки за институциите за образование и обука, како што се училиштата и универзитетите за хотелски менаџмент

Критериумите укажуваат на тоа што треба да се направи, а не како да се направи или дали целта е постигната. Таа улога ја вршат индикаторите за успешност, едукативните материјали и пристапот на јавниот, граѓанскиот и приватниот сектор до алатки за имплементација. Сите тие се незаменливо дополнување на Критериумите на ГСОТ на ниво на дестинации. Критериумите на ГСОТ за Дестинации се замислени како почетоци на еден процес со кој одржливоста ќе стане стандардна практика во сите форми на туризам.

Примена на критериумите

Се препорачува сите критериуми да се применуваат до најголем можен практичен степен, освен ако за одредена ситуација критериумот не е применлив, за што се дава објаснување. Може да има околности во кои критериумот не е применлив за одредена туристичка дестинација или организација за управување со дестинации. Ова може да се должи на локалните регулаторни, еколошки, социјални, економски или културни услови. Во случај на помали дестинации и заедници, се препознава дека ограничените ресурси може да спречат сеопфатна примена на сите критериуми.

Бидејќи дестинациите се состојат од многу различни претпријатија, организации и поединци, примената на овие критериуми треба да вклучи темелно разгледување на кумулативните ефекти од активностите. Мерењето на ниво на дестинација обично го бележи нето резултатот од кумулативните ефекти на индивидуално ниво. Сепак, следењето на влијанијата не е цел сама по себе, туку треба да се гледа како алатка за подобрување на одржливоста на дестинацијата. Дополнителни насоки за овие критериуми може да се најдат од придружните индикатори и поимникот, кој ќе биде објавен од Глобалниот совет за одржлив туризам.

Индикатори на успешност

Претставените индикатори на успешност се осмислени да обезбедат насоки за мерење на усогласеноста со Критериумите за дестинации на ГСОТ (ГСОТ К-Д). Тие не се наменети да бидат конечни или сеопфатни, туку да обезбедат солиден модел за корисниците на ГСОТ К-Д во развивањето на сопствените индикатори.

Овој сет на индикатори ќе се ажурира периодично, во согласност со развојот на нови информации. Ако сакате да посочите нови индикатори или други подобрувања, ве молиме пратете ги вашите сугестии на destinations@gstcouncil.org.

Комбинирани индикатори и критериуми

Овој документ ги содржи комбинирани Критериуми и индикатори за успешност. Официјалниот текст може да го погледнете на: www.gstcouncil.org

КРИТЕРИУМИ

ИНДИКАТОРИ

ДЕЛ А: Да се покаже ефективно одржливо управување

A1 Стратегија за одржлива дестинација

Дестинацијата има утврдено и спроведува повеќегодишна стратегија за дестинација која е јавно достапна, одговара на големината на дестинацијата, ги зема предвид еколошките, економските, социјалните, културните, квалитативните, здравствените, безбедносни и естетски прашања; и е развиена со учество на јавноста.

ПО-А1.а. Повеќегодишна стратегија за дестинација која вклучува фокус врз одржливоста и одржливиот туризам и вклучува еколошки, економски, социјални, културни, квалитативни, здравствени и безбедносни прашања

ПО-А1.б. Повеќегодишен план или стратегија за дестинација кој е ажуриран и јавно достапен

ПО-А1.в. Повеќегодишен план или стратегија за дестинација кој е развиен со учество на јавноста

ПО-А1.г. Политичка посветеност за спроведување на повеќегодишниот план за дестинација и докази за спроведување

A2 Организација за управување со дестинација

Дестинацијата има ефикасна организација, оддел, група или комисија одговорна за координиран пристап кон одржливиот туризам, со вклучување на приватниот и јавниот сектор. Оваа група е прилагодена на големината и обемот на дестинацијата и има дефинирано одговорност, надзор и спроведувачка способност за управување со еколошки, економски, социјални и културни прашања. Активностите на оваа група се соодветно финансирани.

ПО-A2.а. Организацијата има одговорност за координиран пристап кон управувањето со одржливиот туризам

ПО-A2.б. Приватниот сектор и јавниот сектор се вклучени во организацијата и координацијата на туризмот

ПО-A2.в. Туристичката организација одговара на големината и обемот на дестинацијата

ПО-A2.г. Поединците во рамки на туристичката организација имаат доделени одговорности за одржлив туризам

ПО-A2.д. Туристичката организација е соодветно финансирана

КРИТЕРИУМИ

ИНДИКАТОРИ

A3 Мониторинг

Дестинацијата има систем за мониторинг, јавно известување и реагирање на еколошките, економските, социјалните, културните, туристичките прашања и прашањата за човекови права. Системот за мониторинг се разгледува и проценува периодично.

ПО-A3.а. Активен мониторинг и јавно известување за еколошки, економски, социјални, културни, туристички прашања и прашања за човековите права

ПО-A3.б. Системот за мониторинг се разгледува и проценува периодично

ПО-A3.в. Процедурите за намалување на негативни влијанија од туризмот се финансирани и оперативни

A4 Управување со сезонскиот карактер на туризмот

Дестинацијата посветува ресурси за ублажување на сезонската варијабилност на туризмот таму каде е соодветно/потребно, и работи за урамнотежување на потребите на локалната економија, заедницата, културата животна средина, во насока на идентификување на туристички можности во текот на целата година.

ПО-A4.а. Посебна стратегија за маркетинг на несезонски настани и посетители во текот на целата година

A5 Адаптација на климатските промени

Дестинацијата има систем за идентификување на ризиците и можностите поврзани со климатските промени. Овој систем ги поттикнува стратегиите за адаптација кон климатските промени за развој, поставување, проектирање и управување со капацитети. Системот придонесува за одржливоста и издржливоста на дестинацијата и за јавна едукација за климата како за жителите така и за туристите.

ПО-A5.а. Тековен систем за адаптација кон климатските промени и проценка на ризик

ПО-A5.б. Закони или политики за ублажување на климатските промени и поттикнување на технологии за ублажување на климатските промени

ПО-A5.в. Програма за едукација и подигнување на свесноста меѓу јавноста, туристичките претпријатија и посетителите во врска со климатските промени

A6 Инвентар на туристичките ресурси и атракции

Дестинацијата има ажуриран, јавно достапен инвентар и проценка на своите туристички ресурси и атракции, вклучувајќи ги и природните и културните локалитети.

ПО-A6.а. Тековен инвентар и класификација на туристичките ресурси и атракции вклучувајќи ги и природните и културните локалитети

A7 Планска регулатива

Дестинацијата има упатства, регулативи и/или политики за планирање за кои е потребна еколошка, економска и социјална проценка на влијанијата и во кои е интегрирано одржливото користење на земјиштето, проектирањето, изградбата и уривањето. Упатствата, регулативите и/или политиките се осмислени да ги заштитат природните и културните ресурси, создадени се со локално учество на јавноста и со јавен и темелен процес на проверка, јавно се соопштени и се спроведуваат.

ПО-A7.а. Упатства за планирање и зонирање, регулативи и/или политики што ги заштитуваат природните и културните ресурси

ПО-A7.б. Упатства, регулативи и/или политики што се осврнуваат на одржливо користење на земјиштето, проектирањето, изградбата и уривањето

ПО-A7.в. Упатствата, регулативите и/или политиките за планирање се создадени со локално учество (локален инпут) на јавноста и темелен процес на проверка

ПО-A7.г. Упатствата, регулативите и/или политиките за планирање се јавно соопштени и се спроведуваат

КРИТЕРИУМИ

ИНДИКАТОРИ

A8 Пристап за сите

Каде што е соодветно, локациите и објектите, вклучувајќи ги и оние од природно и културно значење, се достапни за сите, вклучувајќи ги и лицата со посебни потреби и други кои имаат специфични барања за пристап. Онаму каде што таквите локации и објекти не се веднаш достапни, пристапот е овозможен преку осмислување и спроведување на решенија кои ги земаат предвид и двете: интегритетот на локацијата и прилагодувања за лицата со посебни потреби за пристап, во онаа мера, во која истите можат да се остварат.

ПО-A8.а. Политики што поддржуваат пристап до туристичките локации и капацитети, вклучувајќи ги и оние со природна и културна важност за лица со попречености и други кои имаат специфични барања за пристап, каде што е соодветно

ПО-A8.б. Решенијата за пристапност се осмислени за да ги земат предвид интегритетот на локацијата, а истовремено да овозможат разумно прилагодување кон потребите на лицата со попреченост

A9 Стекнување имот

Законите и прописите за стекнување имот постојат, се спроведуваат, ги почитуваат комуналните и правата на староседелците, обезбедуваат јавни консултации и не дозволуваат преселување без претходна согласност и/или разумна компензација.

ПО-A9.а. Постои политика или законодавство, вклучително и одредби за извршување

ПО-A9.б. Политиката или законодавството што ги зема предвид правата на староседелците обезбедува консултации со јавноста и одобрува преселување само кога има претходна согласност и/или разумна компензација

A10 Задоволство на посетителите

Дестинацијата има систем за следење и јавно известување за задоволството на посетителите и, доколку е потребно, преземаат мерки за подобрување на задоволството на посетителите.

ПО-A10.а. Собирање и јавно известување на податоците за задоволството на посетителите

ПО-A10.б. Систем за преземање активности за подобрување на задоволството на посетителите врз основа на информациите од следењето

A11 Стандарди за одржливост

Дестинацијата има систем за промовирање на стандардите за одржливост за претпријатија кои се во согласност со Критериумите на ГСОТ. Дестинацијата ја прави јавно достапна листата на сертифицирани или потврдени претпријатија за одржливост.

ПО-A11.а. Сертификат за одржлив туризам поддржан од индустријата или систем за управување со животната средина

ПО-A11.б. Сертификат за одржлив туризам или систем за управување со животната средина признаен од ГСОТ

ПО-A11.в. Мониторинг на туристичките бизниси кои учествуваат во туристичката сертификација или во системот за управување со животната средина

ПО-A11.г. Јавно достапна листа на претпријатија сертифицирани или верифицирани за одржливост

A12 Безбедност и сигурност

Дестинацијата има систем за следење, спречување, јавно известување и реагирање на ризиците од криминал, безбедност и здравје.

ПО-A12.а. Континуирана задолжителна проверка за безбедност од пожар, хигиена на храна и електрична енергија за туристичките капацитети

ПО-A12.б. Безбедносни мерки за заштита како што се пунктови за прва помош на плажите/местата на туристички атракции

ПО-A12.в. Систем за превенција и реагирање во случај на криминал

ПО-A12.г. Систем за лиценцирање на такси возила со јасни цени и организиран такси диспечерски систем на точки каде што има влез на посетители

ПО-A12.д. Јавно известување за безбедност и сигурност

КРИТЕРИУМИ	ИНДИКАТОРИ
<p>A13 Управување со кризи и итни случаи</p> <p>Дестинацијата има план за делување при кризи и итни случаи кој е соодветен за дестинацијата. Клучните елементи им се соопштуваат на жителите, посетителите и претпријатијата. Планот воспоставува процедури и обезбедува ресурси и обука за вработените, посетителите и жителите и редовно се ажурира.</p>	<p>ПО-A13.а. Јавно достапен план за делување при кризи и итни случаи што го зема предвид туристичкиот сектор</p> <p>ПО-A13.б. Финансиски и човечки капитал за спроведување на планот за делување при кризи и итни случаи</p> <p>ПО-A13.в. План за делување при кризи и итни случаи развиен со инпут/вклученост на приватниот туристички сектор. Истиот вклучува процедури за комуникација за време и по кризата или итниот случај</p> <p>ПО-A13.г. Планот за делување при кризи и итни случаи обезбедува ресурси и обука за персоналот, посетителите и жителите</p> <p>ПО-A13.д. Планот за делување при кризи и итни случаи се ажурира редовно</p>
<p>A14 Промоција</p> <p>Промоцијата е точна во однос на дестинацијата и нејзините производи, услуги и барања за одржливост. Промотивните пораки ги третираат локалните заедници и туристите автентично и со почит.</p>	<p>ПО-A14.а. Промотивни пораки за дестинацијата што ги претставуваат локалните заедници и посетителите автентично и со почит</p> <p>ПО-A14.б. Промотивни пораки за дестинацијата што се точни во нивниот опис на производите и услугите</p>
<p>ДЕЛ Б: Да се максимизираат економските придобивки за локалната заедница и да се минимизираат негативните влијанија</p>	
<p>B1 Економско следење</p> <p>Директниот и индиректниот економски придонес на туризмот кон економијата на дестинацијата се следи и јавно се известува најмалку еднаш годишно. До степен до кој е изводливо, ова треба да вклучува трошење од посетителите, приход по расположива соба, податоци за вработување и инвестиции.</p>	<p>ПО-B1.а. Редовно следење и известување за податоците за трошењето на посетителите, приходите по расположива соба, податоци за вработување и инвестиции</p> <p>ПО-B1.б. Редовно следење и известување најмалку еднаш годишно за директни и индиректни придонеси од туризмот</p> <p>ПО-B1.в. Собирање и јавно соопштување на податоците за вработување поврзани со туризмот, разложени по пол и возраст, најмалку еднаш годишно</p>
<p>B2 Локални можности за кариера</p> <p>Претпријатијата на дестинацијата обезбедуваат еднакви можности за вработување, обука, безбедност при работа и фер плати за сите.</p>	<p>ПО-B2.а. Законодавство или политики за поддршка на еднаквите можности при вработување за сите, вклучувајќи ги жените, младите, лицата со попреченост, малцинствата и другите ранливи популации</p> <p>ПО-B2.б. Програми за обука кои обезбедуваат еднаков пристап за сите, вклучувајќи ги и жените, младите, лицата со попреченост, малцинствата и другите ранливи групи на население</p> <p>ПО-B2.в. Законодавство или политики кои поддржуваат безбедност при работа за сите</p> <p>ПО-B2.г. Законодавство или политики кои поддржуваат фер плати за сите, вклучувајќи ги и жените, младите, лицата со</p>
<p>B3 Учество на јавноста</p> <p>Дестинацијата има систем кој поттикнува учество на јавноста во планирањето на дестинациите и донесувањето одлуки на континуирана основа.</p>	<p>ПО-B3.а. Систем за вклучување на заинтересираните страни од јавниот, од приватниот сектор и од заедницата во планирањето на управувањето со дестинацијата и донесувањето одлуки</p> <p>ПО-B3.б. Јавна(и) средба(и) секоја година за да се дискутираат прашањата околу управувањето со дестинацијата</p>

КРИТЕРИУМИ	ИНДИКАТОРИ
Б4 Мислење на локалната заедница Аспирациите, грижите и задоволството на локалните заедници со управувањето со дестинацијата редовно се следат, се евидентираат и навремено јавно се објавуваат	ПО-Б4.а. Редовно собирање, следење, евидентирање и јавно известување за податоците за аспирациите, грижите и задоволството од управувањето со дестинацијата ПО-Б4.б. Навремено собирање, следење, евидентирање и јавно известување за податоците
Б5 Локален пристап Дестинацијата ги следи, штити и кога е потребно, го обновува или го враќа пристапот на локалните заедници до природните и културните локалитети.	ПО-Б5.а. Програми за следење, заштита и обновување или враќање на јавниот пристап на локалното население и домашните посетители до природните и културните локалитети ПО-Б5.б. Следење на однесувањето и одликите на локалните, домашните и странските посетители на туристичките локалитети и атракции
Б6 Свесност и образование за туризмот Дестинацијата обезбедува редовни програми за засегнатите заедници за да го подобрат нивното разбирање на можностите и предизвиците на туризмот и важноста на одржливоста.	ПО-Б6.а. Програма за подигнување на свесноста за улогата на туризмот и потенцијалниот придонес, која се спроведува во заедниците, училиштата и институциите за високо образование
Б7 Спречување на експлоатација Дестинацијата има закони и воспоставени практики за спречување на комерцијална, сексуална или друга форма на експлоатација и малтретирање, особено на деца, адолесценти, жени и малцинства. Законите и воспоставените практики се јавно соопштени.	ПО-Б7.а. Закони и програма да се спречи комерцијална, сексуална или каква било друга форма на експлоатација, дискриминација или малтретирање на жителите или посетителите ПО-Б7.б. Законите и програмата јавно се соопштуваат
Б8 Поддршка за заедницата Дестинацијата има систем за овозможување и охрабрување на претпријатијата, посетителите и јавноста да придонесат кон заедницата и иницијативите за одржливост.	ПО-Б8.а. Програми за претпријатијата, посетителите и јавноста да дадат донации за иницијативи на заедницата и иницијативи за зачувување на биодиверзитетот и/или развој на инфраструктурата
Б9 Поддршка на локални претприемачи и фер трговија Дестинацијата има систем кој ги поддржува локалните и малите и средните претпријатија и промовира и развива локални одржливи производи и принципи на фер трговија засновани на природата и културата на подрачјето. Ова може да вклучува храна и пијалоци, занаети, изведувачки уметности, земјоделски производи итн.	ПО-Б9.а. Програма за поддршка и изградба на капацитет на локални и мали и средни претпријатија ПО-Б9.б. Програмата ги поттикнува претпријатијата да купуваат стоки и услуги локално ПО-Б9.в. Програма за промовирање и развивање на локални одржливи производи базирани на локална природа и култура ПО-Б9.г. Програма за вклучување на локални занаетчи, земјоделци и добавувачи во туристичкиот синџир на вредности
ДЕЛ В: Да се максимизираат придобивките за заедниците, посетителите и културата; да се минимизираат негативните влијанија	
В1 Заштита на атракциите Дестинацијата има политика и систем за евалуација, рехабилитација и конзервација на природните и културните локалитети, вклучувајќи и изградено наследство (историски и археолошки) и рурални и урбани пејзажи.	ПО-В1.а. Систем за управување за заштита на природните и културните локалитети, вклучувајќи го и изграденото наследство и руралните и урбаните пејзажи ПО-В1.б. Систем за управување за мониторинг, мерење и ублажување на влијанијата од туризмот врз локациите и атракциите

КРИТЕРИУМИ	ИНДИКАТОРИ
<p>В2 Управување со посетители</p> <p>Дестинацијата има систем за управување со посетители за атрактивни локации, кој вклучува мерки за зачувување, заштита и унапредување на природните и културните ресурси.</p>	<p>ПО-В2.а. Административен механизам одговорен за спроведување планови за управување со посетители и активности</p>
<p>В3 Однесување на посетители</p> <p>Дестинацијата објавува и обезбедува насоки за правилно однесување на посетителите на осетливи локации. Таквите упатства се наменети да ги минимизираат негативните влијанија врз осетливите локации и да го зајакнат позитивното однесување на посетителите.</p>	<p>ПО-В3.а. Културни и еколошки упатства за однесување на посетителите на осетливите места</p> <p>ПО-В3.б. Кодекс на однесување за туристички водичи и тур-оператори</p>
<p>В4 Заштита на културно наследство</p> <p>Дестинацијата има закони со кои се уредува правилната продажба, трговија, прикажување или подарување на историски и археолошки артефакти.</p>	<p>ПО-В4.а. Закони или прописи за заштита на историски и археолошки артефакти, вклучително и оние лоцирани под вода, и докази за нивно спроведување</p> <p>ПО-В4.б. Програма за заштита и прославување на нематеријалното културно наследство (на пример, вклучува песни, музика, драма, вештини и занаети)</p>
<p>В5 Толкување на локалитет</p> <p>Дадени се точни информации за толкување на природните и културните локалитети. Информациите се културно соодветни, развиени во соработка со заедницата и се пренесуваат на јазици релевантни за посетителите.</p>	<p>ПО-В5.а. Толкувачки информации достапни за посетителите во туристичките канцеларии и на природните и културните локалитети</p> <p>ПО-В5.б. Толкувачките информации се културно соодветни</p> <p>ПО-В5.в. Толкувачките информации се развиваат во соработка со заедницата</p> <p>ПО-В5.г. Толкувачките информации се достапни на јазици релевантни за посетителите</p> <p>ПО-В5.е. Обука на туристичките водичи за користење на толкувачките информации</p>
<p>В6 Интелектуална сопственост</p> <p>Дестинацијата има систем кој придонесува за заштита и зачувување на правата од интелектуална сопственост на заедниците и поединците.</p>	<p>ПО-В6.а. Закони, регулативи или програми за заштита на правата од интелектуална сопственост на локалните поединци и заедници</p>
<p>ДЕЛ Г: Да се максимизираат придобивките за животната средина и да се минимизираат негативните влијанија</p>	
<p>Г1 Ризици за животната средина</p> <p>Дестинацијата ги идентификувала ризиците по животната средина и има воспоставено систем за нивно решавање.</p>	<p>ПО-Г1.а. Оцена на одржливоста на дестинацијата во последните пет години, идентификување на ризици по животната средина</p> <p>ПО-Г1.б. Воспоставен систем за справување со идентификуваните ризици</p>
<p>Г2 Заштита на осетливи животни средини</p> <p>Дестинацијата има систем за следење на влијанието на туризмот врз животната средина, зачувување на живеалиштата, видовите и екосистемите и спречување на воведување на инвазивни видови.</p>	<p>ПО-Г2.а. Одржуван и ажуриран инвентар на чувствителен и загрозен див свет и живеалишта</p> <p>ПО-Г2.б. Систем за управување за следење на влијанијата и за заштита на екосистемите, осетливи средини и видови</p> <p>ПО-Г2.в. Системот го спречува воведувањето на инвазивни видови</p>

КРИТЕРИУМИ	ИНДИКАТОРИ
<p>Г3 Заштита на дивиот свет</p> <p>Дестинацијата има систем за да обезбеди усогласеност со локалните, националните и меѓународните закони и стандарди за берба или заловување, прикажување и продажба на див свет (вклучувајќи растенија и животни).</p>	<p>ПО-Г3.а. Конвенција за меѓународна трговија со загрозени видови на дива фауна и флора (CITES)</p> <p>ПО-Г3.б. Регулативи и стандарди за контрола на бербата или заловувањето, прикажувањето, продажбата на растенија и животни</p>
<p>Г4 Емисии на стакленички гасови</p> <p>Дестинацијата има систем за поттикнување на претпријатијата да ги мерат, следат, минимизираат, јавно пријавуваат и ублажуваат своите емисии на стакленички гасови од сите аспекти на нивното работење (вклучувајќи ги и емисиите од давателите на услуги).</p>	<p>ПО-Г4.а. Програма за помош на претпријатијата за да ги мерат, следат, минимизираат и јавно известуваат за емисиите на стакленички гасови</p> <p>ПО-Г4.б. Систем за помош на претпријатијата за ублажување на емисиите на стакленички гасови</p>
<p>Г5 Штедење енергија</p> <p>Дестинацијата има систем за поттикнување на претпријатијата да ја мерат, следат, намалуваат и јавно да ја пријавуваат потрошувачката на енергија и да ја намалат зависноста од фосилни горива.</p>	<p>ПО-Г5.а. Програма за промовирање на заштеда на енергија и мерење, следење, намалување и јавно известување за потрошувачката на енергија</p> <p>ПО-Г5.б. Политики и стимуланси за намалување на зависноста од фосилни горива, подобрување на енергетската ефикасност и поттикнување на усвојувањето и користењето на технологии за обновлива енергија</p>
<p>Г6 Управување со водите</p> <p>Дестинацијата има систем за поттикнување на претпријатијата да ја мерат, следат, намалуваат и јавно пријавуваат употребата на вода.</p>	<p>ПО-Г6.а. Програма за помош на претпријатијата за мерење, следење, намалување и јавно известување за користењето на водата</p>
<p>Г7 Безбедност на водата</p> <p>Дестинацијата има систем за следење на своите водни ресурси за да осигура дека употребата од страна на претпријатијата е компатибилна со потребите за вода од заедницата на дестинацијата.</p>	<p>ПО-Г7.а Систем за управување за да се обезбеди дека искористувањето на водата од страна на претпријатијата и потребите за вода на заедница во дестинација се избалансирани и компатибилни</p>
<p>Г8 Квалитет на водата</p> <p>Дестинацијата има систем за следење на квалитетот на водата за пиење и рекреација со користење на стандарди за квалитет. Резултатите од следењето се достапни на јавноста, а дестинацијата има систем за да реагира навреме на проблемите поврзани со квалитетот на водата.</p>	<p>ПО-Г8.а. Систем за управување за следење и јавно известување за квалитетот на водата за пиење и рекреација</p> <p>ПО-Г8.б. Резултатите од следењето се јавно достапни</p> <p>ПО-Г8.в. Системот навремено реагира при проблемите поврзани со квалитетот на водата</p>
<p>Г9 Отпадни води</p> <p>Дестинацијата има јасни и спроведени упатства за местоположбата, одржувањето и тестирањето на испустот од септички јами и системи за третман на отпадни води и обезбедува правилно третирање на отпадот и негово повторно користење или ослободување со минимални негативни ефекти врз локалното население и животната средина.</p>	<p>ПО-Г9.а. Прописи за поставување, одржување и тестирање на испуст од септички јами и системи за третман на отпадни води и доказ за нивно спроведување</p> <p>ПО-Г9.б. Правилата за обезбедување на обемот и видот на третман на отпадни води се соодветни за локацијата и има докази за нивно спроведување</p> <p>ПО-Г9.в. Програма да им се помогне на претпријатијата ефикасно да ги третираат и повторно да ги користат отпадните води</p> <p>ПО-Д9.г. Програма за да се обезбеди соодветен третман на отпадот и безбедна повторна употреба или ослободување со минимални негативни ефекти врз локалното население и животната средина</p>

Г10 Намалување на цврст отпад

Дестинацијата има систем за поттикнување на претпријатијата да го намалат, повторно да го користат и рециклираат цврстиот отпад. Секој остаток на цврст отпад кој не е повторно употребен или рециклиран се отстранува безбедно и одржливо.

ПО-Г10.а. Систем за собирање на отпад којшто води јавна евиденција за количината на создаден отпад
ПО-Г10.б. Спроведен план за управување со цврст отпад кој се спроведува, има квантитативни цели да се минимизира и да се обезбеди сигурно одржливо отстранување на отпадот што не се користи или се рециклира
ПО-Г10.в. Програма да им се помогне на претпријатијата да го намалат, повторно да го користат и рециклираат отпадот
ПО-Г10.г. Програма за намалување на употребата на флаширана вода од страна на претпријатијата и посетителите

Г11 Загадување од светлина и бучава

Дестинацијата има упатства и прописи за минимизирање на загадувањето од светлина и бучава. Дестинацијата ги поттикнува претпријатијата да ги следат овие упатства и прописи.

ПО-Г11.а. Упатства и прописи за минимизирање на загадувањето од светлина и бучава
ПО-Г11.б. Програма за да се поттикнат претпријатијата да ги следат упатствата и прописите за минимизирање на загадувањето од светлина и бучава

Г12 Транспорт со ниско влијание

Дестинацијата има систем за зголемување на употребата на транспортот со ниско влијание, вклучувајќи јавен превоз и активен транспорт (на пример, пешачење и возење велосипед).

ПО-Г12.а. Програма за зголемување на користењето на транспорт со ниско влијание
ПО-Г12.б. Програма локациите интересни за посетителите да се направат попристапни за активен транспорт (на пр., пешачење и возење велосипед)
